

تکنیک‌های تحقیق دانش آموزی

فیش‌نویسی

در شماره قبل به موضوع مطالعه و بررسی روش‌های دستیابی به کتاب‌ها و مقالات علمی - پژوهشی پرداختیم. اکنون زمان آن رسیده است که شروع کنیم به خواندن مقالات مرتبط با موضوعمان و مطالبی را که برای نگارش مقاله و گزارش علمی نیاز داریم، یادداشت کنیم یا در اصطلاح فیش‌نویسی کنیم.

اعجاز این کتاب آسمانی بر آدمیان روشن شود. شاید از همین روست که پیامبر عظیم‌الشان اسلام می‌فرماید: «قَيِّدُوا الْعِلْمَ بِالْكِتَابَةِ» (کنز العمال) دانش را با نگارش در بند آورید و در اختیار خود گیرید.

اما فیش‌نویسی چیست و چه فایده‌ای دارد؟

«fiche» در اصل واژه‌ای فرانسوی و در زبان فارسی به معنای «برگه» است. و در اصطلاح به معنای برگه‌های یک‌شکل و یک‌اندازه‌ای است که چکیده مطالعات و گزیده تحقیقات در آن‌ها یادداشت می‌شود (این برگه‌ها را می‌توانید از لوازم التحریرفروشی‌ها بخرید) تا بتوان به آسانی و در زمانی کوتاه و در قالبی خاص و منظم از آن بهره‌مند شد.

به زبان ساده‌تر، ممکن است ما مطالب زیادی را بخوانیم و بعد از چند ماه مطالعه و تحقیق به دستاوردهای جدیدی دست یابیم. حالا می‌خواهیم تمام آن مطالب را کنار هم بچینیم تا ثابت کنیم (بهتر بگوییم اقناع کنیم) که دستاوردهای ما منطقی، صحیح و بر پایه مطالب علمی هستند. آیا تمام آن مطالب، مقالات و کتاب‌ها را در خاطر داریم؟ نام نویسنده و ناشر را

مقاله شباهت زیادی به گزارش کار، نحوه آزمایش و... دارد.

۲. علوم نقلی

پژوهش کردن در این دسته علوم ویژگی‌ها و سختی‌های خاص خود را دارد. اگر در علوم عملی با «اثبات» روبه‌رو هستیم، در این علوم با «اقناع» سروکار داریم. اقناع از ریشه قَنَعَ در باب افعال در عربی گرفته شده است که به معنای «قانع کردن» است. در این علوم سختی کار اینجاست که ما باید بتوانیم دیگران را قانع کنیم که مثلاً ساختار سوره «شعرا» در قرآن از منظر مطالعات ساختارگرایی ادبیات داستانی دارای ارزش و اهمیت است، چراکه ساختاری ویژه دارد (ساختاری هفت‌پاره با ترجیع‌بند تکرارشونده). نویسنده این مقاله باید اول به تئوری‌های ساختارگرایی در داستان‌نویسی تسلط یابد، بعد با تکیه بر آن‌ها به تحلیل اعجاز این سوره الهی بپردازد تا جنبه‌ای دیگر از

چرا فیش‌نویسی کنیم؟

از منظری می‌توان علوم را به دو دسته تقسیم کرد:

۱. علوم عملی

پژوهش کردن در این دسته علوم کار ساده‌ای است. ماده الف با ماده ب واکنش می‌دهد و فرآورده پ را تولید می‌کند که قابل مشاهده و آزمایش است. در این علوم

بهمنی بزرگ به وسیله سنگی کوچک

خودم را پیدا کردم

صدف سادات ابهری در حال حاضر دانش آموز دوم دبیرستان است. سال گذشته او با این پرسش روبه‌رو شد: «آیا متن ترانه‌هایی که به آن‌ها گوش می‌دهیم، می‌تواند تأثیرات منفی بر شخصیت شنوندگان داشته باشد؟» و بعد از آن یک سال تمام حجم عظیمی از کتاب‌ها و مقالات مربوطه را مطالعه کرد، فیش‌های تحقیقی زیادی نوشت و سرانجام هم به نگارش مقاله نهایی نشست. حاصل کارش مقاله‌ای نفس‌گیر و درخشان در ۱۷۸ صفحه شد. صدف علاوه بر کسب موفقیت حضور در مرحله کشوری جشنواره جوان خوارزمی و کسب رتبه اول جشنواره کشوری تبیان، ثمره پژوهش کردن را چیز دیگری می‌داند و توضیح می‌دهد: «جوامع کنونی ذهن‌های پژوهشگر می‌طلبند؛ ذهن‌هایی خاص که برای بهبود و اصلاح جامعه انسانی فعالیت می‌کنند. این گونه ذهن‌ها قادر به ترسیم تصویر جامعه آرمانی و پیشرفته‌اند. ثمره اصلی این پژوهش برای من گرفتن مدال نبود، بلکه پیدا کردن خودم بود در زندگی. می‌خواستم بدانم کجا ایستاده‌ام و برای حل مشکلات مردم ایران و جهان چه کار می‌توانم بکنم. همین‌که یاد گرفتم همیشه به دور دست‌ها نگاه کنم، زندگی‌ام را تغییر داد.

امروز نسبت به گذشته شادترم، چرا که گمان می‌کنم در مسیری قرار گرفته‌ام که می‌توانم روزی دردی از دردهای جوامع را حل کنم. حداقل شما که شاهد بودید، نه تنها هیچ وقت از خواندن آن همه مقاله خسته نشدم، بلکه لذت هم بردم. چون امید داشتم روزی این مطالعات به درد جامعه بخورد.»

امیدواریم این نگاه صدف به دور دست‌ها و دانش آموزان سخت کوشی مانند او، بتواند آینده‌ای سرشار از شادی و پیشرفت روزافزون را برای کشور عزیزمان به ارمغان بیاورد.

چطور؟ شماره؟ صفحه را چطور؟ به همین دلیل فیش‌نویسی یکی از ارکان مهم پژوهش محسوب می‌شود.

چطور فیش‌نویسی کنیم؟

فیش‌نویسی کار بسیار ساده‌ای است. پس از خرید فیش‌های آماده از فروشگاه‌های لوازم التحریر (یا می‌توانیم خودمان دفتری را خط‌کشی و از برگه‌های آن به عنوان فیش‌های تحقیق استفاده کنیم) شروع می‌کنیم به خواندن مقالات مرتبط با موضوعمان. هر قسمتی از مطلب را که گمان می‌کنیم برای نگارش مقاله و اثبات نظریات ما مؤثر است، عیناً در فیش تحقیق یادداشت می‌کنیم. در فیش اطلاعاتی نظیر نام کتاب یا مقاله، نام ناشر، سال چاپ، نام مترجم، و شماره صفحه‌ای را که مطلب مورد نظر ما در آن انتشار یافته است، ذکر می‌کنیم تا بعداً بتوانیم به این مطالب ارجاع دهیم و استناد کنیم.

